

Durmuş Hocaođlu

Siyâsî Milliyetçiliğin İflâsı: IX

Muhalif, Yıl: 1., Sayı: 41., 27.10.2000-02.11.2000., s.09

Durmuş Hocaođlu, *Muhalif* Yazıları Sıra No: 38

Künye:

- Hocaođlu, Durmuş., “Siyâsî Milliyetçiliğin İflâsı: IX”. *Muhalif*, Yıl: 1., Sayı: 41., 27.10.2000-02.11.2000., s.09

DEVLET PROBLEMİ: II

Bir önceki sayıda Devlet Problemi’ni ana hatlarıyla maddeler hâlinde sıralamaya başlamıştık. Bundan önceki üç madde, **Varlık Problemi**, **Meşrûiyet Problemi** ve **Deđer Problemi** idi. Şimdi dördüncüsünü görelim.

4: “Büyüklük ve Nüfuz” Problemi

Tarafımdan “büyüklük” terimi ile kastedilen şey, alelumum mânâda anlaşılacağı şekliyle Devlet’in iktisâdî ve askerî gücünün büyüklüğü ve topraklarının genişliği mânâsında değil, Toplum’un hayatında kapladığı yer mânâsında kullanılmıştır. Bu sebeple, terimi daha sahîh kılabilmek ve diğer mânâsıyla karışmasını önleyebilmek için, “nüfuz” terimi eklenerek daha sarîh bir şekle kavuşturulmaya çalışılmıştır. Şimdi târifi tekrar ele alacak olursak, “Büyüklük ve Nüfuz” kombine terimi ile kastetmiş olduğum şey, Devlet’in Toplum hayatında kapladığı yer ve Toplum üzerine nüfûzu, müessiriyetidir. Bu târife göre, bir devlet toplumu üzerinde ne kadar yönlendirici, ne kadar müdâhaleci, ne kadar emredici ise o derece büyük ve nüfuzludur. Meselâ Devlet’in iktisâdî hayatta en büyük belirleyici güç, diğer bir tâbirle en büyük patron olması; Halk’tan onay almamış bir ideolojisinin bulunması; toplumsal değişim ve dönüşümlerde öncü olması; uygun ve doğru bulduğu düşünme ve yaşama tarzlarını vatandaşlarına zorla empoze edebilmesi, dayatabilmesi; hâsılı, vatandaşlarının ferdî ve içtimâî hayatlarına müdâhale edebilmesi büyüdükçe, Devlet, o denli büyük ve nüfuzlu bir devlettir.

İşte, “Devletçi” (Statism/Étatism) adıyla anılan ve Devlet’in güç ve nüfuz alanının büyümesini müdâfaa eden siyâset doktrinlerin özeti kısaca bundan ibârettir.

Bu noktada Devlet ve Hürriyet arasındaki münâsebete ilişkin şu prensibi hâtırlamak faydalı olacaktır: **“Devlet ne kadar büyürse hürriyet de o kadar azalır”**. Bu prensibi aynen bu ifâdesiyle vaz’ eden filozof, Rousseau’dur. Devlet’in Büyümesi kavramını esas olarak fizikî büyüme şeklinde ele alan ve Antik Çağ Yunan devlet geleneği ve felsefesinin tesiriyle fizikî güç ve arâzi büyümesini hürriyetler açısından mahzurlu bulan ve bu sebeple de en ideal hürriyet ortamının Teritoryal Devlet’te değil de bir tür Site Devleti’nde yaşanabileceği

fikirinde olan Rousseau, “Toplum Sözleşmesi”nin III. kitabının I. bölümünde, “*Devlet ne kadar büyürse hürriyet de o kadar azalır*” dedikten sonra, devletin büyümesinin getireceği neficeleri ise şu şekilde ifade etmektedir: “*Devletin büyümesi, devlet gücünü ellerinde tutanlara daha çok kötülük eğilimi verdiği için, onlara, güçlerini kötüye kullanma araçları sağlar.*”

Aynı konu tarafımdan ilk önce Türk Ocakları’nın tertiplelediği bir panelde (13.06.1998, Ankara) tebliğ olarak ele alınmış ve daha sonra da Muhafif’te (sayı: 30., tarih: 11-17 ağustos 2000) “**Hürriyetlerin Korunumu Kaanunu**” başlıklı makalemde daha açık ve net bir ifadeye kavuşturulmuştur.

Konunun özü şudur: İnsanların, milletlerin, ümmetlerin yaşaması, tekâmülü, huzûru, emniyeti, hakları ve hürriyetleri için en ziyâde lüzumlu ve zarûrî olan müessese, Devlet’tir. Fakat “dikensiz gül olmaz” misâli, bu en ziyâde mühim müessesenin de bâzı dikenleri vardır. Bu dikenler, başka birşeyden değil, doğrudan doğruya toplumsal hayatın zarûretlerinden ve Devlet’ten, yâni hâricîten değil dâhilden kaynaklanmaktadır. Şöyle ki: Bu kadar zarûrî olan bir müessese, bir yandan insanların hürriyetleri için bir *te’mînât* olurken diğer yandan da yine aynı hürriyetler için bir *mânia* olmaktadır.

“**Hürriyetlerin Korunumu Kaanunu**”nda şunu söylemiştik:

“Bir toplumdaki Toplam Hürriyet miktarı arttırılamayacağı gibi, yok da edilemez; ancak, kişiler, sosyal gruplar ve Devlet arasında paylaşılabilir. **Devlet’in hürriyeti artarsa fertlerin ve sosyal grupların, fertlerin ve sosyal grupların hürriyetleri artarsa Devlet’in hürriyeti daralır; her ikisinde birden arttırılmaz.** Ferdin hürriyeti maksimum değerine Robinson yalnızlığı, minimum değerine de Firavun despotizmi örneğinde ulaşır. Ferdin hürriyetini bir cemiyet içerisinde maksimum değerine ulaştırmak isteyen düşünürlerin Anarşizm (düzensizlik) ütopyasına saplanmaları bundandır: Hem bir cemiyet olmalı ve hem de fertleri bağlayan hiçbir bağ olmamalı. Lâkin, böylesine bir sınırsız hürriyet talebinin Bu-Dünya’da değil ancak Öte-Dünya’da mümkün olduğunu bu işlerden anlayan herkes bilir.../.../...Bu-Dünya’da işler böyle yürüyor; bir kişinin hürriyeti bir başkası veya başkaları tarafından tahdît edilmekte; zira, toplam hürriyet miktarı sâbittir. Ama en üst düzeyde hürriyet sınırlandırıcı güç, en üstün Güç olan Devlet’tir.”

“Bu vaziyete göre; kapalı ve izole bir toplumsal sistemde hem Toplum’un ve hem de Devlet’in hürriyetlerinin toplamı muayyen ve mahdut olmakla, Toplum’un hürriyetinin arttırılabilmesi, Devlet’in hürriyetinin azaltılması ile kaabil olabilecektir. Her ikisini birden aynı nisbette arttırmayı düşünmek, Yok’tan Madde veya Enerji yaratmayı düşünmek kadar akıl-dışı ve saçmadır; çünkü böyle birşey, “**Yok’tan Hürriyet yaratmak**” demektir. Öyleyse, artık diyebilmek durumundayız ki: Bireysel Hürriyet Toplum ve Devlet aleyhine, topyekûn Toplumsal Hürriyet de, ancak Birey ve Devlet aleyhine elde edilebilir; yâni, daha açık bir ifade ile, Bireysel Hürriyet Talepleri Toplum-karşıtı ve Devlet-karşıtı ve Toplumsal Hürriyet talepleri de, aslında, Birey-karşıtı ve Devlet-karşıtı talepleridir.”

“Fakat burada iki şeye dikkat edilmesi gerekir: Önce, “Devlet-karşıtılığı” ile “Devlet-aleyhtarlığı” arasındaki derin fark dikkatle ayrılmalıdır; ve bilâhare de fehm ve idrâk edilmelidir ki, bireysel ve toplumsal hürriyet taleplerinde limit noktalara doğru varılmak istendiğinde Toplum-karşıtılığı Toplum-aleyhtarlığı’na, yâni Toplum-düşmanlığı’na ve Devlet-karşıtılığı da Devlet-aleyhtarlığı’na, yâni Devlet düşmanlığı’na münkalib olur; bu ise, hürriyetlerimizin zemîninin toptan ifnâ olmasından başka bir anlam taşımaz. Zira, böyle bir ahvalde ipliği kopmuş bir tesbihin taşlarının dağılması gibi Devlet ve Toplum dağılır; o zaman istenecek bir hak ve hürriyet dahi kalmaz. Yâhut da alel-ekser vâkî olduğu üzere, ya izole kapalı sistem delinerek başka bir hâricî devletin veya yine Sistem’in kendi içinden çıkan Total veya Feodal üstün güçlerin boyunduruğuna düşülür. Zira, Devlet, bir ihtiyaçtır; ortadan kalkması veya kaldırılması hâlinde hâsıl olan vakum mutlaka aynı fonksiyonu ifâ eden başka üstün güçlerce doldurulur.”

“Şu halde; asıl gaye, bir Leviathan olan — veya her zaman olma istidâdı taşıyan — Devlet denen o ürkütücü cihazın hürriyetinin, yâni Toplum üzerinde hükmetme imkânının, belirli bir limitin altına düşmesine izin vermeden ayakta kalmasını; yâni, “**Hâkimu’l Millet**” değil “**Hâdimü’l Millet**” olmasını temin etmektir.”

Şu hâle göre: Devlet bir yandan hürriyetlerimiz için gayri kaabil-i içtinab bir zarûret olarak müsbet bir veçhe taşıırken diğer yandan da yine aynı hürriyetlerimiz için hem tahdît edici olan ve hem de tehdît edici olabilen menfi bir veçhe taşımaktadır. Zira, Devlet gücü arttıkça, bu gücü elinde tutanların, yâni Devletlûlar’ın, tahakküm etme, Rousseau’nun deyimiyle, kötülük etme imkân ve eğilimleri artacaktır ki bu ise, Devlet’in hürriyeti genişledikçe Toplum’un ve Fertler’in hürriyetlerinin daralmasına başka bir şey değildir.

Devlet ve Hürriyet arasındaki bu paradoksun, hiçbir zaman tam olarak halledilebilmesi mümkün olamaz; zira, yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi, paradoks hâriçten değil, dâhilden kaynaklanmaktadır. O sebeple, ancak, sınır şartları ile kısmî bir çözüme kavuşturulabilecek olan bu paradoksun sınır şartı Devlet’in büyüklüğünün optimal bir limite çekilmesi ve işbu optimal limitin şimdilik bilinen en iyi yolu ise, bir sözleşme (mukavele, kontrat) ile te’sis edilen **Sözleşme Devleti** ve Halk’ın asıl yöneten güç olduğu bir yönetim mekanizması olan **Demokrasi**’dir.

★★★

Şimdi, yukarıda bir kısmını iktibas ettiğimiz “**Hürriyetlerin Korunumu Kaanunu**” isimli makalemize bir kere daha atf-ı nazar ettiğimiz takdirde, şu sonuçların istihraç edilebileceğini görürüz:

- 1: Devlet’in büyüklüğü ve nüfuzu arttıkça Toplum’un ve fertlerin hürriyeti azalır;
- 2: Bireysel Hürriyet Toplum ve Devlet aleyhine, topyekûn Toplumsal Hürriyet de, ancak Birey ve Devlet aleyhine elde edilebilir; yâni, daha açık bir ifâde ile, Bireysel Hürriyet Talepleri Toplum-karşısı ve Devlet-karşısı ve Toplumsal Hürriyet talepleri de, aslında, Birey-karşısı ve Devlet-karşısı taleplerdir.
- 3: Fakat burada kullanılan “karşıtlık”, umûmiyetle zannedilenin aksine, “aleyhtarlık”, yâni düşmanlık değildir.
- 4: Zira, hem bireylere, hem Toplum’a ve hem de Devlet’e lüzum vardır; o halde bunlara da hürriyet gereklidir.

★★★

Birey, Toplum ve Devlet arasında hem an-şart lüzumlu olan ve hem de mahzurlar yaratan kopmaz birlikteliklerin bir sonucu olan “bağlılık ve bağımlılık” ve “karşıtlık” mutlaka en optimal bir tarzda çözümlenmesi ve çözülmesi gereken en birinci sosyal problem olmaktadır.

Bu çözüm ise, mutlaka ve behemehâl, Devlet’in güç ve nüfuz alanının daraltılması olmalıdır.

Ülkemizde hâlâ zihinlerde yeterince ibrâ edilmemiş, yeterince sindirilmemiş bulunan Demokrasi’nin hikmeti de bundan ibârettir: **Büyüklük ve nüfuz alanı daralmış bir devlet te’sis etmek**. Böylece, *transandantal ve kendinden* değil *enstrümantal ve gayriden* bir varlık ve binnetîce, yukarıda da zikredildiği veçhiyle, Millet üzerinde *hâkim* değil onun emrinde *hâdim* olan bu devlet modeli, O’nu bu hâle getiren en üstün güç olan Halk’ın Gücü, yâni Demos-Krasos ile te’sis edilebilir.

★★★

Şu halde, “**Büyükük ve Nüfuz**” **Problemi**, doğrudan-doğruya bir “**Demokrasi Problemi**”ne ircâ edilebilir demektir.

Buradan çıkacak bir başka kaçınılmaz sonuç da şu olacaktır: Devlet’in büyükük ve nüfuz alanının büyümesi taraftarı olan **Devletçi** siyâsî doktrinler ile bu büyükük ve nüfuz alanının Toplum ve bireyler lehine optimal bir limite inerek daralması taraftarı olan **Demokrat** siyâsî doktrinler, kısacası, **Devletçilik** ile **Demokrasi** arasında bir uyumsuzluk, uzlaşmazlık, aykırılık ve çelişki bulunmaktadır. Bu çelişki, tıpkı “Hürriyetlerin Korunumu Kaanunu”nda Devlet’in hürriyeti genişledikçe Toplum’un, Toplum’un hürriyeti genişledikçe Devlet’in hürriyetinin daralması gibi, Devletçilik (Etatizm) genişledikçe Demokrasi, Demokrasi genişledikçe de Devletçilik daralmaktadır.

★ ★ ★

Bu mülâhazalardan, genel olarak Milliyetçilik ve özel olarak da Siyâsî Milliyetçilik ve İflâsı hakkında mühim netîcelere varılabilecektir. Çünkü daha önce Devlet Fetişizmi olarak isimlendirdiğimiz kavramın da bir cüzünü teşkîl ettiği bu problem alanı, Siyâsî Milliyetçiliğin İflâsı’nın en temel sâiklerinden birincisi olmak mevkiinde bulunmaktadır.

❧